

Svenska utifrån

Svenska utifrån är ett nybörjarmaterial i svenska som främmande språk och svenska som andraspråk, i första hand tänkt för studerande i utlandet. Lärobokens texter innehåller därför mycket information om Sverige och svenska förhållanden.

Lärobokens texter präglas av mångfald och varierad utformning, vilket gör att läraren kan skräddarsy undervisningen beroende på timantal och fallenhet hos eleverna.

Författarna till de olika delar som ingår i Svenska utifrån har samtliga lång erfarenhet av att undervisa i svenska som främmande språk, såväl inom som utom Sverige.

Svenska utifrån omfattar

- lärobok
- fyra kassetter där hela läroboken finns inspelad
- läraranvisningar
- ordlistor
- uttalsanvisningar med tillhörande ljudkassett
- schemagrammatik inklusive svenska strukturer och vardagsfraser
- två övningshäften

Svenska Institutet

Svenska Institutet (SI) främjar Sveriges internationella kontakter genom information, kultur- och erfarenhetsutbyte samt utbyte inom studier, utbildning och forskning. En av SI:s huvuduppgifter är att stödja undervisningen i svenska som främmande språk vid universitet och högskolor i utlandet.

ISBN 91-520-0284-5

9 789152 002841

SVENSKA UTIFRÅN

Uttalsanvisningar

Bosse Thorén
Nils-Owe Pettersson

Svenska Institutet

Boken är tryckt på 80 g Munken Elk. Ett Svanmärkt miljö-
vänligt papper bestående huvudsakligen av ved, krita och vatten.

Svenska utifrån
Uttalsanvisningar
© Svenska Institutet 1992
Författare: Bosse Thorén och Nils-Owe Pettersson
Redaktör: Britta Holm, Svenska Institutet
Typografi och layout: MicroMedia
Tryckeri: MediaPrint, Uddevalla AB 1996
ISBN 91-520-0284-5

INNEHÅLL

Förord	1
1. Bokstäver och ljud	2
2. Prosodi	2
2.1 Betoning/Tryck	2
2.2 Längd	2
2.3 Melodi	3
2.4 Satsbetoning	4
3 Enskilda ljud	5
3.1 Vokaler	5
3.1.1 i: lång vokal	7
3.1.2 y: lång vokal	8
3.1.3 i: kort vokal	9
3.1.4 y: kort vokal	9
3.1.5 e: lång vokal	9
3.1.6 e: kort vokal	10
3.1.7 ö: lång vokal	10
3.1.8 ö: kort vokal	11
3.1.9 u: lång vokal	11
3.1.10 ä: lång vokal	12
3.1.11 ä: kort vokal	13
3.1.12 ö: före r	13
3.1.13 u: kort vokal	14
3.1.14 ä: före r	15
3.1.15 a: kort vokal	15
3.1.16 a: lång vokal	16
3.1.17 å: lång vokal	16
3.1.18 å: kort vokal	17
3.1.19 o: lång vokal	17
3.1.20 o: kort vokal	18
3.2 Konsonanter	18
3.2.1 Sj- och tj-ljud	19
3.2.2 G, k och sk	20
3.2.3 Långa klusiler	20
3.2.4 Aspiration	21
3.2.5 Tonassimilation	21
3.2.6 Retroflexer	21
3.2.7 Nasalassimilation	22
4 Övrigt	23
4.1 Talspråksformer	23
4.2 Stavelseharmoni	23
4.3 Till sist	23
5 Litteratur	24
6 Register	26

Kassettbandet, som innehåller mönster och övningar, är inläst av Bosse Thorén och Maud Dahlberg.

Förord

Först en tanke till Nils-Owe Pettersson, som påbörjade de här uttalsanvisningarna innan han gick bort. Han har skrivit hela vokalavsnittet, där jag endast gjort minimala justeringar.

De flesta vet att uttalet är viktigt, men inser vi egentligen dess betydelse till fullo? Det sägs ju att ingen kedja är starkare än den svagaste länken, och det gäller i högsta grad språket. Om ordförrådet och grammatiken är perfekta, så går meddelandet ändå inte fram utan ett begripligt uttal. En liknelse med skriften skulle vara handstilen. En annan liknelse är en stereoanläggning med digital CD-spelare och distorsionsfri HI-FI-förstärkare. Vad är den värd om inte högtalarna är i toppklass?

När det gäller svenska som främmande språk och svenska som andraspråk har det länge varit ganska dåligt sört för just den sista länken mellan sändare och mottagare. Man har naturligtvis brytt sig om uttalet, men det har saknats ett samlat grepp. De senaste tio åren kan man konstatera ett växande intresse för prosodi - som ju är en del av uttalsläran - och det finns nu material¹ och modeller som enligt min mening revolutionerat möjligheterna att bedriva en effektiv och rolig uttalsundervisning.

Tyvärr har det gått en del magi i prosodin, och somliga verkar tro att allt blir bra bara man har med prosodi i undervisningen. Det krävs emellertid en viss ordning för att prosodiundervisningen ska vara effektiv. Man måste ha klart för sig vad en stavelse är, alltså främst som hörbar enhet. Vidare måste begrepp som längd/duration, tonhöjd och perception vara bekanta.

Föreliggande uttalsanvisningar går igenom de flesta aspekter av svensks uttal, och de är tänkta att kunna användas av både lärare och studerande som kan läsa svenska. Avsnittet om vokaler har fått förhållandevis stort utrymme, eftersom svenskans vokaler brukar orsaka svårigheter både genom mångfalden och för inlärares ovana artikulationsställen.

Exempel och övningar från varje avsnitt finns på kassettband, och i slutet av anvisningarna finns tips på litteratur för den som vill veta mer om svenskt uttal, både vad gäller prosodi och även vilka svårigheter talare av olika modersmål kan ha när de ska lära sig svenskt uttal.²

Till sist: Man kan komma långt om man är en bra lyssnare, men man kan komma ännu längre om man tidigt får hjälp att lyssna efter "rätt saker". LYCKA TILL!

Sundsvall den 13 juli 1992
Bosse Thorén

1. Jag vill särskilt framhålla Svensk prosodi i praktiken, av Olle Kjellin. Se litteraturlistan sid 24.

2. Se På väg mot svenskt uttal, av Robert Bannert, litteraturlistan, sid 24.

UTTAL

1 Bokstäver och ljud

Det finns 29 **bokstäver** i det svenska alfabetet, men det finns 40 olika **ljud** (mer eller mindre, det beror på hur man räknar och vilken dialekt man talar om). *C, q, w, x* och *z* har inga egna ljud, medan däremot *sj-*, *tj-* och *-ng-*ljuden saknar egen bokstav.

2 Prosodi

2.1 Betoning/Tryck

Alla ord kan ha **betoning** (eller **tryck**) på en eller högst två **stavelser**, som t ex *or-* *det*, *ut-* *ta-* *la*. I svenska är det främst en förlängning och en tonförändring hos en stavelse, som gör att vi uppfattar den som betnad (se 2.2 och 2.3). Det är inte säkert att stavelsen blir starkare räknat i decibel. Alla ord som uttalas separat har tryck, medan ord som uttalas i en kontext kan vara betonade eller obetonade beroende på semantiska och syntaktiska faktorer. Vilken eller vilka stavelser som skall betonas i ett ord brukar vara strikt och entydigt, men vilka **ord** som ska betonas i en kontext går inte att fastställa med regler. Se 2.4.

Den eller de stavelser som ska ha tryck markeras i dessa anvisningar och i ordlistan med accenttecken: ' för accent 1, och ` för accent 2 (se 2.3) framför den tryckstarka stavelsen.

Ex: *po'tatis*, *'talar*

Mönster: I 'Japan bor det ja'paner.

Öva: *`banan* - *ba'nan*
'supen - *su'pén*
'armen - *ar'mén*
`divan - *di'van*
`kardan - *kar'dan*
'racket - *ra'ket*
'kanon - *ka'non*
`kallas - *ka'las*

2.2 Längd

Nästan alla ljud kan vara **långa** eller **korta**. Detta gäller såväl vokaler som konsonanter. Långt ljud markeras med *ː*. [*ɑː*] som i [*dɑːl*] visar att *a* är

långt. Långa ljud finns bara i **tryckstarka** stavelser. Alla **trycksvaga** stavelser består alltså bara av korta ljud.

Om en betonad stavelse har långt vokalljud, är efterföljande konsonantljud kort, som i *sil* [*si:l*]. Är däremot vokalljudet kort, så är närmast följande konsonantljud långt, som i *sill* [*silː*]. Även i de ord där den betonade korta vokalen inte följs av dubbeltecknad konsonant är konsonantljudet långt. Ex: *saft* [*saf:t*], *kam* [*kamː*]. Denna "antingen-eller-regel" när det gäller längd i betonade stavelser kallas **komplementär längd**.

Längden kan realiseras på olika sätt. Det vanligaste och enklaste är att man helt enkelt håller ut ljudet längre tid, men vissa vokaler har också stor **kvalitativ** skillnad mellan kort och lång variant. Några konsonanter förlängs med hjälp av **tystnad**. Se 3.2.2 Långa klusiler.

Kontrasten i tid (eller duration) mellan långa och korta ljud i svenskan är ofta mycket större än vad inlärarna tror. Vi tror att nyckeln till ett förståeligt uttal till mycket stor del ligger i att bemästra just längden.

Mönster: *Ville* *vilar* i *villan*.

Öva: *stu'dera* *stu'denter* *`baka* *`backa* *`läsebok* *`penna* *bord*
`blomma* *ke'mi* *ke'mist* *`påse *'påsk* *`bana* *`banda* *`sluta*

2.3 Melodi

Ett ord har inte bara tryck på en eller två stavelser - det har också en speciell melodi, **stigande ton**, som en accelererande motor eller **fallande ton**, som en just avstängd dammsugare. Motsvarigheten inom musiken heter **glissando**. Problemet med ordens melodi är att stigningarna och fallen i normalt talspråk går så fort att det är svårt att uppfatta vad som egentligen händer. Den här kombinationen av tryck och en speciell ordmelodi i svenska kallar man **ordaccent** (ibland bara accent).

Det finns två ordaccenter - **accent 1** eller **akut accent**, som vi skriver med ' , t ex [*ste:gen*], bestämd form plural av *steg* - och **accent 2** eller **grav accent**, som vi skriver med ` , t ex [*ːste:gen*], bestämd form singular av *steg*.

Accent 1 har stigande ton på den tryckstarka stavelsen, och accent 2 har huvudsakligen fallande ton på den tryckstarka stavelsen¹. Detta gäller central rikssvenska. Ordaccenterna kan bete sig rätt olika beroende på

1. Se Svensk prosodi i praktiken, sid 74 ff.

var i Sverige man befinner sig. I finlandssvenska finns inte dessa båda ordaccenter. Om man sjunger på svenska är de också satta ur spel.

För att ett ord ska få accent 2 krävs att ordet har minst två stavelser, samt att första stavelsen är betonad. Även då dessa båda villkor är uppfylla finns det fall då orden inte får accent 2. Nedan presenteras fem kriterier som gör att orden ej får accent 2:

a) om ordet är bestämd form singular av ett ord som är enstavigt i obestämd form singular t ex 'bil' 'bilen.

b) om ordet är ett verb i presens som slutar på -er t ex 'läser.

c) adjektiv som slutar på -isk t ex 'komisk, komparativformer på -re t ex 'högre, superlativformer på -erst t ex 'överst.

d) om ordet har den vardagliga -is-ändelsen t ex 'kompis, 'dagis.

e) substantiv med ändelsen -iker t ex 'tekniker, 'komiker.

Ord som har betoning på någon annan stavelse än den första är således inte aktuella för accent 2 utan har accent 1 liksom alla enstaviga ord. Undantag förekommer dock, särskilt i vissa egennamn.

Alla sammansatta ord eller andra ord som har betoning på två stavelser får accent 2.

Mönster: Po'lisen `anade att 'Emil var `mördaren.

Öva: 'läser `talar 'skriver `visar 'boken `bilar 'katten `laga po'lis `stolarna 'säng `trevlig `ordbok `inkomst prome'nad `företag

Markera själv: katter springer ormen tunnelbana ros potatis pojkar lamporna jagar vägen lägenhet politik

2.4 Satsbetoning

I en sats har nästan alltid några ord mer information än andra medan några ord nästan inte har någon information alls. De ord som har mycket information uttalas med starkt tryck, och de tryckstarka stavelserna i de orden uttalas tydligt och har komplementär längd.

Ord som ofta är betonade i satser är **substantiv, adjektiv, adverb** (sätt, rum och tid), **räkneord, interjektioner, verb-partiklar** och **demonstrativa pronomen**. Kategorin **huvudverb** är nog lika ofta obetonad

som betonad, då en partikel eller ett objekt i en frekvent fras ofta "stjäl" betoningen från verbet.

Ord som ofta är obetonade i satsen är **hjälpverb, satsadverb, konjunktioner, prepositioner, artiklar** och de flesta **pronomen**.

Ovanstående är ingalunda några 100%-iga regler, och det är nog just genom att bryta lite mot dem som man gör ett yttrande intressant. Vilka ord som är informationsrika bestäms ju av förkunskaper, förväntningar, humör mm. Reglerna är dock bra att utgå ifrån.

Alla ordklasser kan betonas i kontrastivt syfte. Ex: 'Kalle har väl inget 'körkort. Nä, men han 'kan faktiskt köra 'bil.

De ord som har starkt tryck i satsen behåller sin ordmelodi (accent 1 eller 2) och sin komplementära längd, medan de obetonade förlorar den. På så sätt får varje sats en speciell rytm. Olika satser har också olika satsmelodi eller satsintonation, som främst ger information om talarens känslor. Däremot är det inte givet att man kan skilja frågor från påståenden med hjälp av intonationen¹.

Obs! Ord som är obetonade i en sats och som skulle ha haft **lång vokal i betonad stavelse** får oftast behålla **kvaliteten** av den långa vokalen, trots att **kvantiteten** gått förlorad, t ex: Ett glas 'vatten, där a i glas är "mörkt" (se 3.1.15 och 3.1.16), och alltså har behållit klangfärgen hos ett långt a.

Mönster: Kan man `bada i 'havet?

Öva: `Kalle 'sover.
Han 'sover.
`Kalle kan inte `sova.
Han ligger och 'sover.
`Kalle ligger och `tittar i 'taket.

3 Enskilda ljud

3.1 Vokaler

Man kan beskriva hur man ska uttala olika vokalljud genom att förklara hur man håller tungan i munnen, var **tungans högsta punkt** är. Det kan

1. I svenska bildar vi normalt frågor med hjälp av ordföljden, men undantag förekommer. Ibland behåller vi emellertid påståendets raka ordföljd, om kroppsspråk och situation kan visa att yttrandet är avsett som en fråga. I vissa andra språk, t ex polska, kan man fråga med hjälp av enbart stigande ton i slutet av yttrandet.

vara svårt att själv känna precis hur man håller tungan. Därför beskriv-
 ver vi också hur de svenska vokaler låter och uttalas i jämförelse med
 motsvarande ljud på engelska, tyska och franska. På fig 1 ser vi en mun
 i genomskärning:

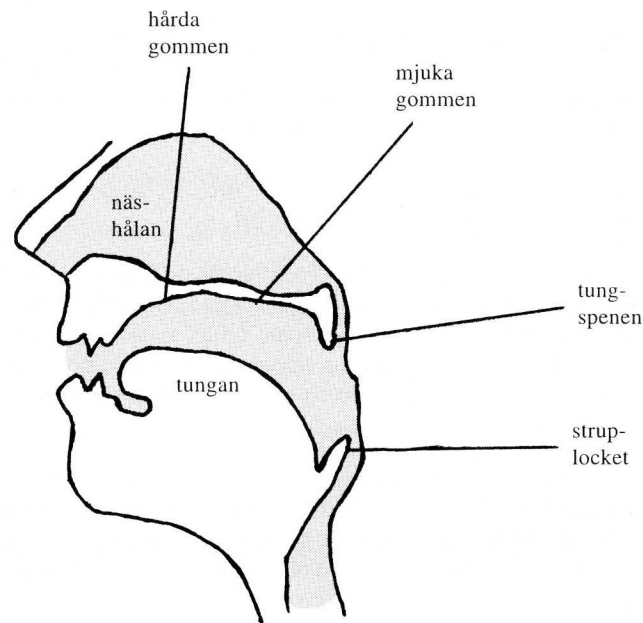

Fig 1

Tungans högsta punkt kan ligga **högt uppe**, nära gommen. Då kan luf-
 ten passera ut genom en mycket smal passage. Så uttalas **slutna** vokaler,
 t ex [i] och [ɤ]. Lyssna på bandet och känn efter själv!

liiiiii! Oooooooooo!

Om man uttalar [i] och höjer tungan lite till, blir det så trång passage, att
 luften nästan inte kan komma fram, och vi får uttalet [j] i stället.

Om tungan i stället ligger **nere** i munnen, kan luften passera fritt. Så ut-
 talas **öppna** vokaler, t ex [a]. Känn efter själv!

Aaaaaaaaa!

Om tungans högsta punkt ligger långt **framme** i munnen, får man ett annat
 uttal än om den ligger långt **bak**. På fig 2 ser vi en schematisk bild av mun-
 nen, som visar fyra vokalpositioner: slutna - öppna och främre - bakre.

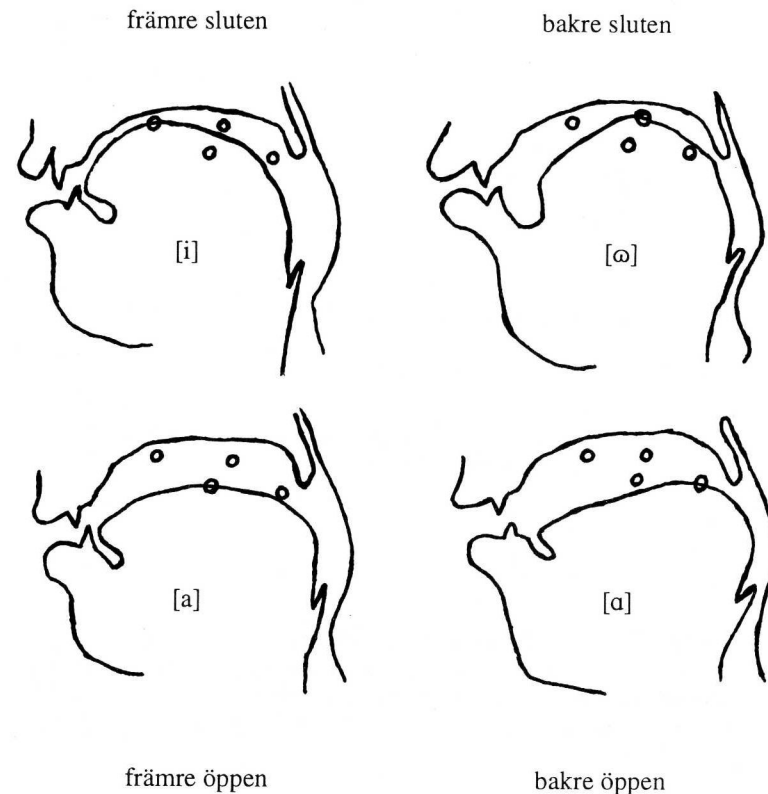

Fig 2

Man måste också tala om vad läpparna gör. Vissa vokaler uttalar man
 med rundade läppar, t ex [y] eller [ɤ]. Andra vokaler uttalar man utan att
 runda läpparna, t ex [i] eller [e]. I fortsättningen nöjer vi oss med att visa
 läppställningen för en del av vokaler, då tungans position är mycket
 svår att känna.

I beskrivningen följer vi inte alfabetet utan går efter var i munnen man
 uttalar vokaler. Vi börjar längst fram, längst uppe i munnen, med:

3.1.1 i [i:] lång vokal uttalar man med tungans högsta punkt långt
 framme i munnen och mycket högt upp mot gommen. I ord som *ni*, *vi*
 och *nio* kan man till och med höra ett j-liknande ljud efter vokalen:
 [ni:j], [vi:j], [ni:jɤ]. De uttalas alltså med tungans högre upp än i eng
bee, ty *Sie*, fr. *vie*.

Fig 3 Läppställningen när man uttalar [i:]

Mönster: Vin med is i ['vi:n me 'i:s i]

Öva: 'bilen fin vit tid vi fil sprit 'skriver 'lider 'stiger svin
'rider mas'kin melo'di kli'nik fa'brik

Bilen är fin ['bi:lən e 'fi:n]
En vit tiger [en 'vi:'ti:ger]
Vin är sprit ['vi:nə 'spri:t]

3.1.2 y [y:] lång vokal uttalas precis som långt *i*, med tungans högsta punkt långt framme och mycket högt uppe, men [y:] uttalas med kraftigt rundade läppar. Liksom hos långt *i* kan man efter långt *y* höra ett *j*-liknande ljud, särskilt om *y* kommer sist i ett ord, eller i vokalmöte: [ny:j], [vy:j], [ny:ja]

Det uttalas högre än fr *rue* och mycket högre än ty *kühn*. Ljudet finns inte på engelska.

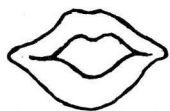

Fig 4 Läppställningen när man uttalar [y:]

Mönster: Hyr en ny typ av flyg! ['hy:rə 'ny: 'ty:pa 'fly:g]

Öva: yr by dy fyr fly gry hy kry ny styr sy ty 'bryter 'lyser
be'tyg spy

En ny fyr lyser [ɛ 'ny: 'fy:r 'ly:sər]
Fyra i betyg [ˈfy:ra i be'ty:g]
Han hyr kyl och frys [han 'hy:r 'çy:l o 'fry:s]

Öva skillnaden mellan [i:] och [y:]! Titta på lärarens läppar! Det är bara läpparnas ställning som skiljer ljuden från varandra. Prova själv! Överdriv läpprundningen!

bi - by	bit - byt	'biter - 'byter
di - dy	flit - flyt	'kliver - 'klyver
ni - ny	fris - frys	'lider - 'lyder
vi - vy	sil - syl	

3.1.3 i [ɪ] kort vokal uttalas med tungans högsta punkt långt framme och mycket högt upp, men lite lägre än vid långt [i:]. Det är viktigt att man skiljer [ɪ] från kort [ɛ] (se 3.1.6). Uttalet är som fr *ami*, men det är mer slutet (högre) än eng *bit* och ty *Sinn*.

Mönster: Mitt i prick ['mɪ:tɪ'prɪk:]

Öva: min 'finner still pigg prins 'rinner 'vinner 'tigger 'pingis sill
film hiss 'dricker

Sill i dill ['sɪlɪ'dɪl:]
Sitt still i liften! ['sɪt: 'stɪl: ɪ 'lɪf:tən]
Vem vinner i pingis? ['vɛm: 'vɪn:ɛr ɪ 'pɪŋ:ɪs]

3.1.4 y [y] kort vokal uttalas med tungans högsta punkt långt framme och högt uppe, men lägre än långt [y:]. Läpparna är rundade, nästan lika mycket som för långt *y*. Uttalas som fr *rue*, lite mer slutet än ty *Küss*.

Mönster: Ett nytt, snyggt smycke [ɛt 'nyt: 'snyk:t 'smyk:ɛ]

Öva: ryss 'cykel dryck hytt nytt 'tycker 'bygger 'fyller tyst 'lyfter
'rymmer nyss

En trygg, tyst ryss [ɛn 'tryg: 'tys:t 'rys:]
En tysk lyfter en cykel [ɛn 'tys:k 'lyf:tɛr ɛn 'syk:ɛl]

3.1.5 e [ɛ:] lång vokal uttalas med tungans högsta punkt långt framme och högt uppe. Uttalas som ty *Reh*, eller som fr *été*, men långt. Ljudet finns inte på engelska.

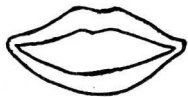

Fig 5 Läppställningen när man uttalar [e:]

Mönster: En get med tre ben [en 'je:t me 'tre: 'be:n]

Öva: ler hel el led sed vek fred spel len bred gren vet tre fel smet
steg sen mer

Peter steker en fet stek ['pe:tər 'ste:kər en 'fe:t 'ste:k]
Sten skrev ett brev ['ste:n skrev et 'bre:v]

3.1.6 e [ɛ] kort vokal uttalas på samma sätt som långt [e:] men något längre ner. Samma uttal som ty *Sekt*, fr *été*, lite högre än eng *met*.

Mönster: X är ett tecken ['ɛk:s e 'tɛk:ɛn]

Öva: ett fett brett en 'tecken hem svett snett hett rem fem igen
spett vett

Ett brett spett [et 'bret: 'spet:]
En beredd rebell [en be'red: re'bel:]

Öva skillnaden mellan [ɪ] och [ɛ]

sitt - sett	ritt - rett
mist - mest	britt - brett
in - en	svinn - Sven
rim - rem	

Obs! Vi har valt att representera kort *e* med [ɛ], dvs samma fonetiska tecken som kort *ä* (se 3.1.11), då svenskan i östra Mellansverige ofta har samma uttal i t ex *beck* och *bäck*.

3.1.7 ö [ø:] lång vokal uttalas med tungans högsta punkt långt framme och högt uppe, på samma plats som långt *e*, men läpparna är kraftigt rundade.

Något mer slutet än fr *deux*, mer slutet och mer rundat än ty *Löwe*. Ljudet finns inte på engelska.

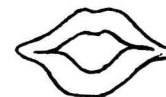

Fig 6 Läppställningen när man uttalar [ø:]

Mönster: Grönt är skönt ['grø:nt e 'fø:nt]

Öva: dö tös hö öl bröd tö 'öken söt röd hög 'fröken lön slö röd lök

Fröken är söt ['frø:kən e 'sø:t]
Öl, bröd och lök ['ø:l 'brø:d o 'lø:k]
Hög lön ['hø:g 'lø:n]

Öva skillnaden mellan (e:) och (ø:)

el - öl	bred - bröd
te - tö	sten - stön
ren - rön	res - rös
len - lön	en - ön

3.1.8 ö [ø] kort vokal uttalas med tungans högsta punkt långt framme och högt uppe, lite lägre än långt *ö*.

Samma uttal som fr *deux* och lite mer slutet än ty *Hölle*. På engelska finns inte ljudet.

Mönster: Rött är sött ['røt: e 'sø:t]

Öva: höst lönn höll föll möss löss slött mött skött rönn

En trött röst [en 'trøt: 'røs:t]
Sömmen höll ['søm:en 'hø:l:]

3.1.9 u [ʊ:] lång vokal uttalas med tungans högsta punkt långt framme i munnen och högt uppe, ungefär på samma plats som långt *e*. Läpparna är rundade så att luften bara har en rund, mycket trång passage ut mellan

läpparna. Långt *u* följs ofta av ett konsonantliknande ljud, som ett *v*-ljud, fast uttalat läpp mot läpp, som i *nu* [nʉ:β]. Inte alltför långt från fr *rue* och ty *kühn*. Ljudet finns inte på engelska.

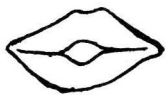

Fig 7 Läppställningen när man uttalar [u:]

Mönster: Gult är fult ['gʉ:lt e 'fʉ:lt]

Öva: mus bur gud gul slut kur dur ful sjuk 'super ljus brun

Huset är brunt ['hʉ:st e 'brʉ:nt]

Allt kul är slut ['alt 'kʉ:l e 'slʉ:t]

Sjuk humor ['ʃʉ:k 'hʉ:mør]

Öva skillnaden mellan [y:] och [ʉ:]:

dʉr - dʉr `mysa - `musa

lys - lus `hysa - `husa

hyr - hur `tryta - `truta

sky - sju `flyga - `fluga

Öva skillnaden mellan [i:], [y:] och [ʉ:]:

nʉ - ny - nu

dʉ - dy - du

`lira - `lyra - `lura

ris - rys - rus

3.1.10 ä [ɛ:] lång vokal uttalas med tungans högsta punkt långt framme i munnen och ganska högt uppe, men passagen är öppnare än när man uttalar långt *e*.

Uttalas som fr *lait*, ty *spät*. På engelska finns inte ljudet.

Mönster: Läkare äter ihjäl sig [ˈlɛ:kare ɛtɐ ɪˈjɛ:l seɪ]

Öva: kräm län 'läker 'mäter läs säd säv väl 'kläder 'städer häl räd skäl grät

Säv är gräs ['sɛ:v e 'grɛ:s]

Räven äter inte säd ['rɛ:ven 'ɛ:tɐ inte 'sɛ:d]

Öva hur tungans högsta punkt ändras, när man uttalar [i:], [e:] och [ɛ:] efter varandra:

iiii - eeee - ääää

lin - len - län

rid - red - räd

slit - slet - slät

Obs! I vissa dialekter, t ex i en del stockholmsvarianter, i helsingfors-svenska och i gotländska använder man inte [ɛ:]. I stället uttalar man [e:]. *Meter* och *mäter* uttalas alltså båda [me:tɐ].

Öva skillnaden mellan [e:] och [ɛ:]:

'meter - 'mäter hel - häl

rev - räv le - lä

tre - trä vev - väv

'leker - 'läker `nesa - `näsa

3.1.11 ä [ɛ] kort vokal uttalas på samma plats och på samma sätt som [ɛ:], men alltså kort. Vi använder samma fonetiska tecken som för kort *e*. Se 3.1.6.

Mönster: En mätt häst är bäst [ɛn 'mɛt: 'hɛs:tɐ 'bɛs:t]

Öva: vän 'fäster 'känner 'släpper vägg ägg rädd lätt fräck 'nätter 'sätter 'säljer bäck

Min vän säljer ägg ['mɪn: 'vɛn: sɛljɐ 'ɛg:]

Däcket hänger på väggen ['dɛk:ɛt 'hɛŋ:ɐr pɔ 'vɛg:ɛn]

Öva:

redd - rädd sett - sätt

beck - bäck hell - häll

rett - rätt tett - tätt

3.1.12 ö [œ:] [œ] ö framför r. Vi behandlar kort och lång vokal tillsammans. Vokalen uttalas med tungans högsta punkt långt framme i munnen och ganska långt nere (en öppen vokal). Läpparna är svagt rundade.

I position framför *r* (inom samma morfem) finns alltså inte [ø(:)]. I stället blir uttalet [œ(:)]. Uttalet ligger nära fr *leur*, det är mindre rundat än ty *hören*, men öppnare och mer rundat än eng *bird*.

Mönster: Aktör förför frisör [ak'tœ:r fœr'fœ:r fris'œ:r]

Öva: hör smör förr dör dörr 'stören stör för'hör ama'tör gör bör mörk björk

Fabrikör gör smör [fabri'kœ:r gœr 'smœ:r]

Chaufför kör direktör [ʃœ'fœ:r 'çœ:r dɪrɛk'tœ:r]

Obs! I stora delar av Sverige finns inte [œ]. Antingen ersätts det av [ø] (samma uttal som kort betonat u), eller så ersätts det av [ø].

Öva skillanden mellan [ø:] och [œ]:

dö - dör	mö - mör
tö - tör	hö - hör
kö - kör	rö - rör
strö - strör	snö - snör

3.1.13 u [ø] kort vokal uttalas med tungans högsta punkt rätt centralt i munnen (en halvöppen mellanvokal) och med läpparna bara lite rundade. Observera att långt och kort *u*, som skrivs med samma bokstav, alltså har mycket olika uttal!

Uttalet liknar eng *the*, *per*, eller fr *le*, *retenir*, ty *Hölle*, men sv kort *u* uttalas ännu öppnare.

Mönster: Morgonstund har guld i mun [ˈmœ:ɡɔnstœn:d har 'gœl:d i 'mœn:]

Öva: hund 'hummer full lukt dum ljum kund buss stum 'sjunger guld rum

Rum nummer hundra [ˈrœm: nœmœr 'hœn:dra]

En puss på mun [œm 'pœs: pœ 'mœn:]

Öva skillnaden mellan långt [u:] och kort [ø]

ful - full
kul - kull
`busen - 'bussen
`kulen - `kullen
`mulen - `mullen
`sura - `surra

Obs! I Mellansverige gör man inte alltid skillnad mellan kort [ø] och kort [œ] (ö framför r).

3.1.14 ä [æ:] [æ] ä före *r*, lång och kort vokal, uttalas med tungans högsta punkt långt framme och långt ner (öppen vokal). Läpparna är inte rundade. Mycket öppnare än eng *there*, också öppnare än ty *Bär*, fr *mere*.

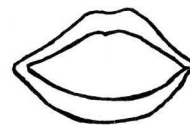

Fig 8 Läppställningen när man uttalar [æ(:)]:

Mönster: Kärlek är härligt [ˈçæ:le:k œr ˈhæ:ljt]

Öva: här kär `påron ar'tär där lär bär är skär berg när värd verb nerv vers

Skärmen har en djärv färg [ˈʃæ:men har œn ˈjæ:r:v ˈfæ:r:j]

Experter lär dig bära [eks'pæt:œr'æ:ðej ˈbæ:ra]

Obs! Det finns ord som stavas med *e* men uttalas med [æ], som *herr* [hæ:r] *berg* [bæ:r:j] *verb* [væ:r:b].

Öva skillnaden mellan [ɛ(:)] och [æ(:)]

lä - lär stjal - skär
käk - kär mätt - mähr

3.1.15 a [a] kort vokal uttalas med tungans högsta punkt långt framme och längst nere i munnen (mycket öppen vokal). Vokalen är inte rundad. Samma ljud som ty *satt*, fr *mal*, öppnare och främre än eng *cut*.

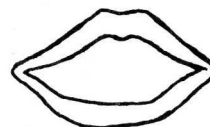

Fig 9 Läpparnas ställning när man uttalar [a]

Mönster: En massa kall glass [en `mas:a 'kal: 'glas:]

Öva: hatt kall barr matt tack vass tall natt svart lamm damm `alla
at'tack bank

Där satt en svart katt ['dæ:r sat en 'svaʔ: 'kat:]
En kall natt i Kanada [ɛŋ'kal: 'nat:ɪ 'kan:ada]

3.1.16 a [ɑ] lång vokal uttalas med tungans högsta punkt långt bak i munnen och längst ned (mycket öppen vokal). Läpparna är nästan inte alls rundade. Ett liknande ljud har eng *father*. Vokalen bildas längre bak i munnen än fr *rare*, ty *Vater* (ung som i Schwyzer-dütsch).

Fig 10 Läpparnas ställning när man uttalar [ɑ:]

Mönster: Jag har en bra far [ja har ɛm'bra: 'fɑ:r]

Öva: vas hal mat glas tal 'lagen al 'talet val as karl 'saken 'balen

Var har barnen varit? [var har 'bɑ:ŋɛŋ'va:rɪt]
Valen badar i havet ['va:lɛm'bɑ:darɪ'ha:vɛt]

Öva skillnaden mellan [ɑ:] och [a]

kal - kall
tal - tall
`mata - `matta
vas - vass
`baka - `backa
tak - tack

Obs! Längdskillnaderna mellan vokal och konsonant i ovanstående ord är troligen minst lika viktig som själva vokalkvalitén.

3.1.17 å, o [o:] lång vokal uttalas med tungans högsta punkt ganska högt uppe och långt bak i munnen. Vokalen uttalas med rundade läppar. Samma uttal som ty *roh*, fr *eau*, mer slutet och mer rundat än eng *corn*, *law*.

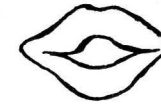

Fig 11 Läpparnas ställning när man uttalar [o:]

Mönster: Tenor får två år [te'no:r fɑ'tvo: 'o:r]

Öva: håll tele'fon hård 'gråter son bråk ås skål tråd kata'log stål
svår kåk

Två små åskådare står på tå ['tvo: smɑ 'o:sko:dare stor po 'to:]
Förrådet av kol går åt [fə'ro:det av 'ko:l go'rɔ:t]

Öva skillnaden mellan [ɑ:] och [o:] Observera läpparna!

bar - bår	hal - håll	stal - stål
tag - tåg	`lada - `låda	svar - svår
as - ås	al - ål	rad - råd

3.1.18 å, o [ɔ:] kort vokal uttalas med tungans högsta punkt ganska långt nere, längst bak i munnen. Läpparna är svagt rundade. Samma ljud som ty *komm*, fr *comme*, lite längre bak än eng *ox*, *stop*.

Mönster: Blått är flott ['blɔt: e 'flɔt:]

Öva: lott grått be'tong rock mått kont'roll håll blott 'kommer noll
`sommår sport

Sommaren kommer inom kort ['sɔm:arɛŋ'kɔm:ɛrɪnɔm 'kɔt:]
I slott och kojor [ɪ 'slɔt: o 'kɔjɔr]

Obs! Bokstaven å har uppkommit ur *a* med ett *o* ovanpå. Ord som nu skrivs med å har en gång uttalats med *a*, men sedan har uttalet förändrats till [o:] eller [ɔ:].

3.1.19 o [ɔ:] lång vokal uttalas med tungans högsta punkt högt uppe och längst bak i munnen. Läpparna är mycket kraftigt rundade, så att ett runt, trångt håll bildas i läpparnas inre del. Passagen är så trång, att man

kan höra ett konsonant-liknande ljud efter vokalen, tydligast när vokalen kommer sist i ett ord, eller vid vokalmöte, t ex *bo* [bɔ:w] eller *boa* [bɔ:wa]. Ty *Kuh*, fr *ou* liknar [ɔ:] , men det svenska ljudet har mycket kraftigare läpprundning. Eng *move* uttalas lägre och med mycket mindre läpprundning än det svenska ljudet.

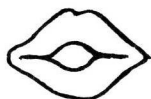

Fig 12 Läpparnas ställning när man uttalar [ɔ:]

Mönster: Kor i en stor skog ['kɔ:r i ɛn'stɔ: 'ʃkɔ:g]

Öva: ok tror mor be'ror sto klor skor kor ro bro stor god skog nos tog for

Mor log mot solen ['mɔ:r 'lɔ:g mɔt 'sɔ:lɛn]

Vi ror mot en stor bro ['vi 'rɔ:r mɔt ɛn 'stɔ:r 'brɔ:]

3.1.20 o [ɔ] kort vokal nästan samma uttal som [ɔ:], men läpprundningen är mindre. Något mer rundad än eng *hook*, ty *muss*, fr *mousse*.

Mönster: Hon har rott fort [hɔn ha'rɔt: 'fɔt:]

Öva: kort rott bott hon fort tom bom lort ost `blomma

Ge moster en blomma! ['je: `mɔs:tɛr ɛm`blɔm:a]

Har Bosse bott i Orsa? [har `bɔs:ɛ 'bɔt: i `ɔs:a]

Obs! Bokstaven *o* uttalas [ɔ:] eller [ɔ] i de flesta gamla svenska ord (som *ko*, *ost*). I utländska ord som vi har lånat in, uttalas det ofta [o:] eller [ɔ] (som *kod* eller *sport*). Men det finns många undantag och reglerna är oklara. Kontrollera uttalet i ordlistan!

3.2 Konsonanter

Vi behandlar inte alla konsonantljud, utan nöjer oss med fenomen och grupperingar som är bra att känna till eller som brukar orsaka svårigheter.

Svenskan har tio **tonande** konsonantljud: *b d g j l m n r v -ng-* och åtta **tonlösa**: *f h k p s t -sj- -tj-*.

Som vi nämnde ovan har inte *c q w x* och *z* några egna ljud i svenskan. *C* uttalas antingen som *k* eller *s*. *Q* ersätter ibland *k*. *W* uttalas som *v*. *X* består av ett *k*-ljud och ett *s*-ljud, och *z* uttalas som vanligt *s*. Tonande *z*-ljud använder vi ibland när vi ska härma insektsljud och - faktiskt - imitera bruten svenska.

3.2.1 Sj- och tj-ljud

Sj-ljudet kan stavas på många sätt och skrivs [ʃ] eller [ɕ]. *Tj*-ljudet stavas *k-* *kj-* *tj-* eller *ch-* och skrivs [ç].

Sj-ljudets två standarduttal kan vålla bekymmer för den som ska lära sig dem men orsakar sällan problem i praktiken. Den som har [ɕ] -varianten behöver bara den, eftersom den passar till *sked station lunch usch* och *fors*. Den som däremot har [ʃ] -varianten i *sked* och *station*, behöver [ɕ] -varianten till finalt *sj*-ljud, som i *lunch*, *dusch* och *fors*. I vissa sydsvenska dialekter förekommer [ʃ] -varianten även finalt.

[ɕ] -varianten är praktisk för att det räcker med en, men den är lättare att förväxla med *tj*-ljudet [ç].

[ʃ] -varianten är svårare att uttala för de flesta, och kräver dessutom behärskning av [ɕ] varianten. Fördelen är att den ej förväxlas så lätt med *tj*-ljudet [ç].

[ʃ] -varianten dominerar längst söderut i Sverige, medan [ɕ] -varianten dominerar norrut. Båda varianterna samsas i större delen av Sverige.

Om man behärskar betoning, längd och övriga ljud hyggligt, kan man göra sig förstådd även om man inte klarar *sj-* och *tj*-ljud perfekt. Det kanske kan trösta en och annan.

Mönster: En tjugis sjuksköterska med jourtjänst
[ɛn `ʃu:sɪ `ʃju:kʃø:tɛʂka mɛ `ʃju:rʃɛn:st]

Öva [ʃ][ɕ]: *sked fors lunch `duscha `stjärna `skjorta `schema mars sjö `sjuksköterska journa'list*

Öva [ç]: `Kina `kedja `tjata `tjuter ke'mi för'tjänst `tjugo `kilopris `könskvotering `kärnkraft

3.2.2 G, k och sk

Det finns en grupp vokaler som kallas **hårda**: *a o u å* och en annan grupp som kallas **mjuka**: *e i y ä ö*. Den indelningen hänger ihop med hur *g, k* och *sk* uttalas framför dem.

G framför hård vokal uttalas som just *g*, t ex: `gata god gul gå. *G* framför mjuk vokal uttalas som *j*, t ex: ge `gilla gymnas'tik `gärna `göra.

K framför hård vokal uttalas som *k*, t ex: `Kalle ko `kula kåk. *K* framför mjuk vokal uttalas [ç], t ex: `kedja kyss kina `kärna `köpa.

Sk framför hård vokal uttalas som *sk*, t ex: `skala `skola `skuta skål! *Sk* framför mjuk vokal uttalas som [ʃ], t ex: sked `skidor skylt `skära `sköta.

Det verkar vara konsonanterna före vokaler som blir hårda och mjuka snarare än vokaler själva. Jämför även eng *center - can* och fr *cette - canard*. Ty *ich - ach* utgör ett liknande fenomen även om vokalen här föregår konsonanten.

Mönster: Kalle skulle ge Kerstin den gamla skeden. [ˈkal:ɛ skøɫɐ ˈje: ˈçæʂ:ɫɪn den ˈgam:la ˈʃe:den]

Öva: `gala skinn `skalle gök `Kina `gosse 'kommer guld skön kind Göte'borg `kålsoppa skuld skäms `gåta

Obs! Det finns en indelning i **främre** och **bakre** vokaler, som stämmer överens med indelningen i mjuka och hårda så när som på *u*. *U* uttalas långt fram i munnen (främre) men ger ändå "hårt" uttal av *g, k* och *sk*. Indelningen i hårda och mjuka vokaler är således "nyttigare", medan indelningen i främre och bakre kan verka mer fonetiskt vetenskaplig.

3.2.3 Långa klusiler

Konsonanterna *b d g p t k* är en grupp som förtjänar ett extra omnämnande. Även dessa ljud blir långa ibland, t ex i orden: 'grabben 'ladda 'väggen 'pappa 'katten 'flicka. Om t ex *t* ska vara långt (som det ska i *katten*) uttalar man ett kort *a* och för sedan tungan i position för *t*, men man väntar ett litet tag med att "släppa fram" *t*-ljudet. Längden hos *t* ligger således i den tystnad som kommer mellan vokalljudet och själva "*t*-explosionen". *P* och *k* fungerar på samma sätt, och *b d g* fungerar på nästan samma sätt så när som på ett litet knarrande av rösten under den tidsrymd som förflyter mellan vokalljud och "explosion".

På sätt och vis tillhör tystnaden konsonantljudet, och tystnadens varaktighet i förhållande till föregående vokallängd är alltså avgörande för om vi uppfattar ordet rätt.

När talorganen börjar röra sig mot positionen för *b d g p t* eller *k*, "färgar" rörelsen den föregående vokalen, så att många tycker sig ha hört hela konsonantljudet innan det har uttalats färdigt.

Mönster: Katten slickar på grädden. [ˈkat:ɛn ˈslɪk:ar po ˈgrɛd:ɛn]

Öva: tack `matta `packa `nappa 'locket `råtta 'tycker 'lägger 'läcker `nuddar `vaggar `kvaddar `hoppa `sippa

Mickes moppe är läcker [ˈmɪk:ɛs ˈmɒp:ɐ ɐ ˈlɛk:ɛr]

Väggen är ju täckt av smuts! [ˈvɛg:ɛn ɐ ju ˈtɛk:t av ˈsmøt:s]

3.2.4 Aspiration

När *p, t* eller *k* inleder ett ord eller en betonad stavelse är de **aspirerade**, dvs rätt mycket luft släpps ut efter klusilen och före följande ljud. Det låter ungefär som ett extra *h*. Även finalt kan *p, t* och *k* aspireras, särskilt om det aktuella ordet kommer sist i ett yttrande.

Mönster: Kalle betalade för pennan [ˈk'al:ɛ be't'a:lade fər ˈp'ɛn:an]

Öva: katt `pappa `kapa be'tona be'kant rap'port `tala

3.2.5 Tonassimilation

Till skillnad från många andra språk har svenskan något som vi skulle kunna kalla **negativ tonassimilation**. Det innebär att tonlösa ljud brukar "vinna" i ett möte mellan tonande och tonlöst. I ordet *onsdag* vill många med annat modersmål tona *s* mellan *n* och *d* så att det blir *[ɔnzda], medan svenskan i stället avtonar *d*:et till ett *t*-ljud [ɔn:sta].

Mönster: Snabbt till havs på tisdag! [ˈsnap: tɪl ˈhaf:s po ˈti:sta]

Öva: till havs `livsmedel skevt snabbt sagt byggt högt `stadshus

Vet du? [ˈve:tu]

3.2.6 Retroflexer

R kan som nämnades under 3.1.14 påverka uttalet av *ä* och *ö*. *R* kan också påverka uttalet av *d l n s* och *t*. Dessa fem konsonantljud uttalas alla

med tungspetsen mot (eller alldeles nära) tänderna, och kallas därför **dentala**.

I position efter *r* uttalas ovanstående fem konsonanter (norr om Småland) med tungspetsen några millimeter längre bak. **Retroflex** betyder just **bakåtböjd**. I samband med denna påverkan nöjer sig *r* med att ha färgat efterföljande konsonant och bryr sig inte om att bli uttalat självt.

Mönster: Forsen är farlig för barn. [ˈfɔʂ:ɛn e ˈfa:lɪ fɔr ˈba:n]

Öva: bord färd ˈgjorde ˈlördag ˈfarlig ˈpärla barn torn ˈvärna
ˈvarsågod vers förˈsiktig svart bort svårt ˈärtsoppa ˈvärdshus

Obs! Retroflexionen kan fortsätta över flera dentala konsonanter, som i [ˈæʃ:ɔp:a] och [ˈvæ:ʃhu:s] ovan.

Bor du här? [ˈbɔ:du ˈhæ:r]
Kör Lisa? [ˈçœ: ˈli:sa]
Hör ni mig? [ˈhœ:ni mej]
Jag blir så arg! [ja bliʂo ˈar:j]
Vi går tyst. [vi ˈgo: ˈtys:t]

3.2.7 Nasalassimilation

M, *n* och *ng* är nasala, dvs passagen genom munnen är helt avstängd någonstans, och luft och ljud måste ut genom näsan.

N är väldigt känsligt för vilket ljud som kommer efter och rättar sin artikulation efter resp konsonant. Före *b* och *p* uttalas *n* som *m*, t ex *en bil* [ɛm ˈbi:l], *en park* [ɛm ˈpar:k].

Jämför eng och fr *impossible*, där ett ursprungligt *in-* assimilerats till *im-*.

Före *k* och *g* (i de ord där *g* uttalas) uttalas *n* som *ng* [ŋ], t ex ˈtänka funˈgera bank benˈgalisk en gås min katt.

Både *m* och *n* rättar uttalet efter *f* och *v*, som båda artikuleras med tänderna mot underläppen.

Mönster: Banken påbörjade en fasansfull ränthöjning.
[ˈban:kem ˈpo:bœr:jade ɛŋ ˈfa:sansfɔl: ˈrɛn:tɛhøj:nɪŋ]

Öva: tänk bank funˈgera benˈgalisk en katt min gård
emfas en val komˈfort

Assimilationen kan t o m “forcera” ett *d*:

tandborste [ˈtam:bɔʂ:ʃɛ] brandbil [ˈbram:bi:l] tandpetare [ˈtam:pe:tare]

4 Övrigt

4.1 Talspråksformer

Många ord uttalas inte precis som de skrivs, utan ofta lite kortare. Är [e] *det* [de] och [ɔ] *rolig* [ˈrɔ:lɪ] (och andra adjektiv på *-ig*) är exempel på talspråksformer som tillhör ett **vårdat talspråk**. En mängd andra talspråksformer finns,¹ men många är beroende av talhastighet och betoning. Detta gäller även de uppräknade, och de uttalas gärna bokstavsenligt i **betonad ställning**. Att behärska betoning och längd är mycket viktigare än talspråksformerna.

4.2 Stavelseharmoni

Det finns en tendens hos stavelser att “vilja” börja på en konsonant som följs av vokal, något som vi tillämpar i avstavningsreglerna (jfr även barnets *da da da, ma ma ma*) Se exemplet *Hunden äter*, där *äter* börjar med vokal. Om vi istället “lånar” sista *n*:et från *hunden*, och låter det bli först i *...näter*, så får man ett bättre flyt, och undviker det “Knack-laut” som gärna uppstår när man börjar ett ord med vokal.

Mönster: Elin älskar Ove

Öva: Vem är ˈdet? ˈvildanden Kom ˈin! Vill ˈErik ˈåka? en ˈälg
ˈfem ˈäpplen ˈvärldsˈatlas ˈtennisˈarm ˈhönsˈägg ˈglasˈögon

4.3 Till sist

Uttalet är viktigt, men alla egenskaper är inte lika viktiga. Här följer några riktlinjer:

*Att betona rätt stavelse i orden är helt avgörande för att man ska bli förstådd.

*Att förlänga rätt ljud i betonad stavelse gör lyssnaren säker på att han /hon hört rätt.

*Om man behärskar akut och grav accent, blir svenskan vacker, men den som inte klarar ordaccenterna gör sig ändå förstådd om betoning och längd fungerar korrekt. (Se 2.3 Melodi).

1. Se Bascirkeln, Fonetik och uttalsundervisning, sid 22-23, litteraturlistan sid 24.

*Sammansatta ord och andra ord med två betonade stavelser betonas ofta fel av elever med alla tänkbara modersmål. Det blir då den bibetonade stavelsen som får allt tryck, t ex *lägenhet* *[lɛɡen'he:t] i stället för det korrekta [ˈlɛ:ɡenhe:t].

Risken för denna felbetoning beror troligen på att svenskar har en benägenhet att lägga mer tryck på den bibetonade stavelsen när ordet uttalas separat.

*Om man betonar lämpliga ord i satsen, kan man få ett bra flyt och den som lyssnar blir inte trött. Det är bra att träna på att "springa förbi" många obetonade stavelser utan att snubbla.

*Konsonanterna är känsligare för feluttal än vokaler. Vokaler är förutsägbara i högre grad än konsonanterna.

*Att öva uttal är en motorisk färdighet mer än teoretisk kunskap. Talorganen kan göra fel trots att man vet exakt hur man ska uttala. Träningen bör likna idrottsträning snarare än påläsning.

5 Litteratur

Elementär fonetik

Elert, Claes-Christian: Allmän och svensk fonetik, Almqvist & Wiksells förlag, 1966

Lundström, Eva och af Trampe, Peter: Elementär fonetik, Akademilitteratur, 1977

Bascirkeln, Fonetik och uttalsundervisning, SÖ, 1983 (finns hos Allmänna förlaget)

Prosodi

Bannert, Robert: På väg mot svenskt uttal, Studentlitteratur Lund, 1990

Kjellin, Olle: Svensk prosodi i praktiken, Hallgren & Fallgrens studieförlag, 1978

Thorén, Bosse: Betoningshandboken, BT Bättre svenska, 1988

Thorén, Bosse: Den betonade stavelsen, i antologin Svensklektionen för invandrare, Gleerups 1992

Fonologi

Garlén, Claes: Svenskans fonologi, Studentlitteratur, 1988

Övningsmaterial

Harrer, Gabor: Talad svenska, Auris, 1986 (Del 1 och 2) 1989 (Del3)

Håkansson, Marie: Öva uttal, Skriptor, 1991

Slagbrand, Ylva och Thorén, Bosse: Svensk basprosodi, SÖ, 1983 (Finns hos Allmänna förlaget)

Register

accent 1; 2.1, 2.3, 4.3
accent 2; 2.1, 2.3, 4.3
a: kort vokal 2.4, 3.1.15
akut accent 2.1, 2.3, 4.3
a: lång vokal 2.4, 3.1.16
artikulation 3
aspiration 3.2.4
assimilation 3.2.2, 3.2.5-7
avtona 3.2.5
bakre vokaler 3.1.16-20, 3.2.2
betoning 2.1-4, 3.2.4, 4.3
bibetonad stavelse 4.3
bokstavs enligt 4.1
dentala konsonanter 3.2.6
dialekt 1, 2.3, 3.1.10, 3.1.12-13, 3.2.1
duration 2.2, 3.2.3
e: kort vokal 3.1.6
e: lång vokal 3.1.5
fallande ton 2.3
flyt 2.4, 4.3
främre vokaler 3.1, 3.1.1-15, 3.2.2
gommen 3.1, 3.1.1
gotländska 3.1.10
grav accent 2.3, 4.3
helsingforssvenska 3.1.10
hårda vokaler 3.2.2
i: kort vokal 3.1.3
i: lång vokal 3.1.1
intonation 2.3, 2.4
klusiler 3.2.3
Knacklaut 4.2
komplementär längd 2.2, 2.4
konsonanter 3.2.1-7, 4.2, 4.3
kvalitet 2.2, 2.4
kvantitet 2.2, 2.4, 3.2.3, 4.3
långa klusiler 3.2.3
längd 2.2, 2.4, 3.2.3, 4.3
läpparna 3.1
läpprundningen 3.1, 3.1.2-20
läppställningen 3.1, 3.1.2-20
melodi 2.3, 4.3

mjuka vokaler 3.2.2
motorisk färdighet 4.3
nasalassimilation 3.2.7
o: kort vokal 3.1.20
o: lång vokal 3.1.19
ordaccent 2.3, 4.3
ordmelodi 2.3, 4.3
prosodi 2.1-4, 4.3
retroflexer 3.2.6
rytm 2.4, 4.3
sammansätta ord 2.3, 4.3
satsbetoning 2.4, 4.3
satsintonation 2.4
satsmelodi 2.4
sj-ljud 3.2.1, 3.2.2
slutna vokaler 3.1, 3.1.1-9, 3.1.19-20
stavelse 2.1-4, 3.2.4, 4.2, 4.3
stavelseharmonier 4.2
stigande ton 2.3
stockholmsvarianter 3.1.10
sydsvenska 3.2.1
talspråksformer 4.1
tj-ljud 3.2.1-2
tonande konsonanter 3.2, 3.2.3, 3.2.5
tonassimilation 3.2.5
tonlösa konsonanter 3.2, 3.2.5
tryck 2.1, 2.3, 2.4, 4.3
tungan 3.1, 3.1.1-20
tystnad 3.2.3
u: kort vokal 3.1.13
u: lång vokal 3.1.9
vokaler 3.1, 3.1.1-20
vokalkvalite 2.4, 3.1, 3.1.1-20
vokalmöte 3.1.1-2
vokalpositioner 3.1, 3.1.1-20
y: kort vokal 3.1.4
y: lång vokal 3.1.2
å: kort vokal 3.1.18
å: lång vokal 3.1.17
ä: kort vokal 3.1.11
ä: lång vokal 3.1.10
ö: kort vokal 3.1.8
ö: lång vokal 3.1.7
öppna vokaler 3.1, 3.1.14-16, 3.1.18

Sverigebokhandeln

är en specialbokhandel för publikationer om Sverige på främmande språk. Bokhandeln finns en trappa upp i Sverigehuset vid Kungsträdgården i Stockholm och drivs av Svenska Institutet.

I sortimentet ingår böcker och broschyrer på många olika språk – alltifrån aktuellt informationsmaterial om olika aspekter av svenskt samhälls- och kulturliv till illustrerade Sverigepresentationer. Bokhandeln har också ett brett urval av svensk skönlitteratur och barnböcker i översättning till andra språk, svensk musik på CD och kassetter, diaserier och videor om Sverige m. m. De läromedel i svenska som främmande språk som ges ut av Svenska Institutet finns också till försäljning i bokhandeln.

Svenska utifrån

beställs enklast och billigast direkt från

Svenska Institutet
Box 7434
S-103 91 Stockholm

Telefax +46 (0)8 20 72 48